

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Detta år är det 30 år sedan sjukdomsklassificeringen av homosexualitet togs bort här i Sverige. Varje steg framåt mot diskriminering har varit mödosamt och tagit lång tid.

Jag minns själv när jag kom in i riksdagen 1998. Då gick jag in i riksdagens HBT-grupp, som då kallades riksdagens homogrupp. Det var Tasso Stafilidis som hade dragit i gång den verksamheten. Det känns historiskt att stå här i dag, mer än tio år senare, och se hur mycket som faktiskt har hänt och att vi nu har kommit till den slutsatsen att äktenskap ska gälla lika även för homosexuella och bisexuella.

Diskriminering dyker upp i olika skepnader. I dag diskuterar vi homosexuella, men det har också funnits diskussioner när det gäller andra saker. I Sydafrika gällde diskussionen svarta som inte fick samma rättigheter som vita. Den diskussionen hade man även i USA, där vita och svarta så sent som på 60-talet inte fick gifta sig med varandra.

Det viktiga är inte vem som diskrimineras utan att vi bekämpar diskriminering i alla dess former och skepnader.

Vi är också lagstiftare, och äktenskapsbegreppet finns inskrivet i svensk lag. Då tycker jag att det är extra viktigt att som lagstiftare bekämpa diskriminering. Det här blir också väldigt viktigt i förhållande till medborgarna. Om lagstiftarna säger att det är okej att diskriminera är det ett budskap man sänder ut till medborgarna.

Därför tror jag att detta att motverka diskriminering i lagstiftningen har en dubbel effekt. Det är först att människor inte ska behöva bli illa behandlade på grund av att de råkar tillhöra fel grupp, utan att man ska behandla alla lika och värna allas lika värde och rättigheter. Det är också att bekämpa fördomar genom lagstiftning. De opinionsundersökningar som har gjorts visar att svenska folket är för den här nya lagstiftningen. Det är många som ställer sig frågan: På vilket sätt skadas jag av att andra får gifta sig med dem de älskar? Det hindrar ju inte en själv på något sätt att göra detsamma.

Det är väldigt lätt att ta patent på ord, och nu är det äktenskapet det handlar om. Jag anser inte att man kan göra det.

Förr i tiden var äktenskap något helt annat än vad det är i dag. Nu handlar det framför allt om kärlek, där man vill befästa sin relation för sig själv och för omvärlden. Förr handlade det tyvärr inte så mycket om kärlek, utan det fanns väldigt många arrangerade äktenskap. Det finns det fortfarande, men i Sverige var det ofta så att man blev tillsagd vem man skulle gifta sig med. Det handlade inte om kärlek utan om ett sätt att knyta allianser mellan olika grupper. Det kunde till och med handla om pengar, om ekonomiska transaktioner. Och om man råkade bli med barn utanför äktenskapet måste man omedelbart ingå äktenskap.

Det är nu som det här begreppet handlar mer om kärlek. Därför skulle inte jag, när man talar om den historiska betydelsen av äktenskapet, vilja ha det här rosenskimret över begreppet, att det alltid har varit någonting fint och vackert mellan en man och en kvinna. Tidigare har det tyvärr handlat om mycket annat än kärlek.

Men nu ser jag det här som en möjlighet, att vi slår fast att alla har möjligheten att gifta sig på lika villkor.

Det som den här debatten mycket har kommit att handla om är ett enda ord. Innehållet blir ju precis detsamma juridiskt, och det är en stor framgång och något som vi har kämpat för under många år. Det har absolut inte varit självklart att det ska vara samma innehåll i partnerskapet och äktenskapet. Men nu är vi där, och jag kan då inte se någon anledning att behålla olika ord.

Då säger man: Ja, men det är ju ändå bara ett ord. Det viktiga är den rättsliga innebörden.

Men det här ordet har faktiskt en väldigt stark symbolik, och det är klart att det då känns väldigt diskriminerande att bli registrerad partner och inte få gifta sig på lika villkor som alla andra.

Jag ser ingen anledning, speciellt inte nu när vi stiftar lagar, att vi ska lägga olika beteckning på folk och folk. Oavsett hur man talar runt det här handlar det ytterst om att man inte värderar relationen för samkönade par på samma sätt som för olikkönade par. Det är en gradering i det här, och det måste vi komma ifrån.

Sedan kommer det ändå att vara så att alla värderar begreppet äktenskap som de vill, och i sin relation lägger de in de värden de vill. Men så är det med ett levande språk, och det tycker jag att vi ska slå vakt om.

När jag gifte mig var det Tasso Stafilidis som vigde mig och min man. Vi hade en väldigt romantisk vigsel som var fantastisk, kände jag. Jag bär med mig minnen av den än i dag.

Det finns något som jag reagerar över. Hur kan det vara så att Tasso Stafilidis fick viga mig och min man men att han själv inte får viga på samma villkor som vi blev vigda?

Jag kan inte förstå det här, att det är okej att viga andra, men det är inte okej att själv bli vigd bara för att man älskar någon av samma kön. Kärleken är ju lika stark.

Sedan gäller det frågan om barn eller inte barn. Det finns heterosexuella äktenskap där det inte finns några barn. Och det finns homosexuella relationer där det finns barn, och i de fallen är det väl bara till barnens fördel att föräldrarna får gifta sig på lika villkor som alla andra. Det tror jag bekämpar fördomar både mot de här familjerna och mot de här barnen.

Ja, det är en historisk dag. Det känns fantastiskt att ta bort det här sista steget av diskriminering i lagstiftningen och att vi nu kan vända oss till medborgarna och erbjuda dem samma möjligheter att bekräfta sin kärlek för sig själva och för omvärlden. Och man ska så klart få kalla sig gift och ingå äktenskap.

(Applåder)

I detta anförande instämde Elisebeht Markström och Eva Sonidsson (båda s).

Anf. 49 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! I dag är en glädjens dag, en glädjens dag i denna kammare då vi äntligen efter ett antal år, ett antal turer, ett antal svängom kan ena oss mellan Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Centerpartiet, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Återigen är det den starka kärnan i den svenska politiken som får ta ansvar för rimliga samlevnadsvillkor för oss HBT-personer. Jag är väldigt glad för det, och jag hoppas verkligen att vi ska kunna ta vara på triumfen på ett bra sätt.

Jag hade kunnat nöja mig med detta och säga detta i något annat sammanhang. Men det finns fortfarande några frågor kvar, och de frågorna vill jag ställa till kd.

Jag satt uppe på läktaren här 1994 när förslaget om registrerat partnerskap diskuterades. Då ville inte kd bifalla förslaget därför att man inte hade utrett ordentligt om även mostrar kunde leva tillsammans i registrerat partnerskap. Därmed var de inte med då. Sedan skulle detta utredas. Kd röstade nej den gången också, därför att då fanns ju registrerat partnerskap som var så fantastiskt bra, så varför skulle man ha ytterligare en form? När vi kommer fram till dagens fråga har man sagt: Nej, nej, äktenskapet är för man och kvinna. Vi har hört detta i debatt efter debatt.

Nu har vi kommit fram till i dag och till ett betänkande. Då säger kd: Vi vill ha en könsneutral samlevnadslagstiftning. Då kan man undra: Denna fråga om civilrättslig lagstiftning har ju funnits med någonstans i diskussionerna, även om den inte har varit central, hela tiden. Varför har man inte under hela tiden från 1994, när första förslaget lades fram, sagt att det här är ett bra förslag? Det är väldigt intressant.

Nej, kd, nej, Yvonne Andersson, det har inte gått för fort fram. I det här sammanhanget har det segat och segat beroende på att vi är många partier som har haft svårt att bestämma oss, inte minst mitt eget parti. Vi hade en lång, intressant och ingående debatt innan vi fattade beslutet. Kamraterna i Moderaterna gjorde samma resa något år senare. Detta måste vi ha respekt för. Och tack vare det har det tagit sin tid. Vi hade en parlamentarisk utredning där också kd var representerat men där de hela tiden meddelade att nej, äktenskapet är för man och kvinna. När

framfördes detta med den civilrättsliga samlevnadslagstiftningen i den utredningen? Togs det fram som ett alternativ? Argumenterade ni för det? Jag har inte kunnat se detta när jag har läst utredningen, och jag hör nog till dem som har lusläst utredningen både fram och tillbaka.

Nej, som sagt var, i dag är det en glädjens högtid. Jag tycker att det är fantastiskt bra att vi nu äntligen kan få göra detta som så många av oss HBT-personer har längtat efter, nämligen att gifta oss med den vi älskar och inte bara behöva acceptera att vi ska ha en annan form av äktenskap – trots kd:s motstånd. Man påstår att man har så många med sig, men detta stämmer inte. Vi vet det efter undersökning efter undersökning.

När vi har behandlat denna fråga är det ytterst få mejl som vi har fått om denna fråga. Kan det bero på att vanliga medelssvensson inte upplever denna fråga som så allvarlig.

Jag vill med kraft yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 55 ELISEBEHT MARKSTRÖM (s):

Herr talman! Riksdagens ledamöter, alla som lyssnar, alla som är på läktaren eller hemma vid tv-apparaterna och alldeles särskilt Tasso Stafilidis som sitter här inne, tidigare ledamot av riksdagen! Jag skulle vilja börja med att säga något om RFSL, som har nämnts här.

RFSL bildades 1950 och är en av världens äldsta organisationer av sitt slag. Tre år efter bildandet, alltså 1953, uttalade RFSL för första gången sitt krav på att äktenskap också skulle omfatta personer som älskar någon av samma kön. 20 år senare, det vill säga 1973, skrev riksdagens lagutskott i sitt betänkande: Samlevnad mellan två personer av samma kön är en från samhällets synpunkt fullt acceptabel samlevnadsform. Frågan om likabehandling oavsett kön när det kommer till samlevnadsform har alltså varit aktuell väldigt länge.

I dag, den 1 april 2009, alltså 56 år efter RFSL:s krav och 36 år efter lagutskottets uttalande, kommer riksdagen att fatta det historiska beslut som så många före oss har väntat på. Många av dem som har varit med när kraven gång efter annan har uttalats finns inte längre bland oss utan har gått ur tiden. De fick själva tyvärr inte uppleva den här dagen.

Själv har jag som riksdagsledamot kunnat delta i lagstiftning under 15 års tid. Jag har företrätt vårt land och vårt parlament i FN. Jag har förrättat vigslar under ett antal år. Det har varit samkönade sådana och vanliga äktenskapsvigslar. Men jag har själv inte kunnat gifta mig med den jag vill.

Efter vederbörlig utredning, rekordlång remissbehandling och ett icke-förslag från regeringen är vi, efter rådigt ingripande från sex av riksdagens sju partier, framme vid den tidpunkt då beslut äntligen ska fattas. Tavlorna här på ömse sidor om mig kommer att lysa grönare än grönt i dag.

Det kommer att vara några små röda prickar på tavlorna och kanhända någon gul, vad vet jag. Men det kommer att vara en absolut majoritet av gröna prickar i dag på riksdagens tavla.

Regeringen lyser dessvärre med sin frånvaro. Att som regering välja att inte närvara denna historiska dag kommer också att gå till historien. Hur ska det tolkas av omvärlden?

Under debatten i dag har vi hört talas om hur lagstiftning är normgivande. Visst är den det. Det talar vi om väldigt ofta här i kammaren. Vissst var partnerskapslagen ett steg i rätt riktning när den antogs. Den har bidragit till att vi i dag är framme vid nästa steg. På samma sätt kommer den könsneutrala äktenskapslagstiftningen att bidra till att attityder och värderingar kring samkönade relationer kommer att ändras. En samlevnadsform som fullt ut har samhällets stöd, som inte på någon punkt skiljer sig, inte kallas något annat, inte ingås på något annat sätt och inte har andra juridiska konsekvenser kommer att underlätta för alla dem som känner att de vill leva med en person av samma kön.

I dag har vi en vinna–vinna-situation. Det finns ingen förlorare. Det finns bara vinnare på den här reformen, på den här lagstiftningen som vi kommer att besluta om här om några timmar.

Jag tänker i dag framför allt på alla dem som nu är unga och som av rädsla för omgivningens reaktioner tvekar eller avstår från att följa sitt hjärtas mening. De ska känna att de har samhällets fulla stöd om de tar klivet ut och väljer att gå den väg som de innerst inne vill. Kärlek och samhörighet mellan personer som själva fritt kan välja kan aldrig vara fel. Däremot kan andras fördömanden av kärlek vara väldigt fel.

Jag tänker också i dag på de barn som lever i, ska vi kalla det, regnbågsfamiljer som nu också får känna att deras familj räknas på samma sätt som andra barns familjer. Att göra skillnad på regelverk kring samlevnad, såsom partnerskapslagstiftningen har gjort spelar en negativ roll, särskilt när det gäller hur barn uppfattar sig och sin familj i förhållande till andras.

Herr talman! Jag är stolt i dag över att leva i ett land och få vara delaktig när vi nu ska ta det här steget. Vem vet, kanske jag och Christine, som jag lever samman med, gifter oss. Inte på första maj, för det är en annan högtidsdag för oss socialdemokrater, men kanhända därefter. I vart fall finns det inte längre något som hindrar oss från att ingå äktenskap om vi skulle vilja det. Efter kl. 16 i dag kan vi faktiskt göra det.

Jag vill tacka alla dem som före oss har bidragit till att vi i dag kan stå här och få vara de som fattar det avgörande beslutet i dag. Med det, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

(Applåder)

Läs hela debatten:

<http://riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=101&bet=2008/09:95>